

DYRKANSVÄRD, a. 2. Som förtjenar att dyrkas (se *Dyrka*, II, bem. 2, a. o. b.). a) *Gud allena är d.* — b) *D-e engel! En d. godhet.* — *Syn.* Tillbedjansvärd.

DYRKARE, m. 5. En, som dyrkar (se *Dyrka*, II, bem. 2, a. o. b.). Ingår i några sammansättningar, såsom: Gudsdyrkare, Djur-, Fetisch-, Naturdyrkare, m. fl.

DYRKFRI, a. 2. Som ej kan uppdyrkas. *D-t lås.* — *Dyrkfrihet*, f. 3.

DYRKÖPT, a. 1. 1) Som blifvit dyrt köpt. *En d. vara.* (Fig.) *En d. erfarenhet, visdom.* — 2) Som kostar mycket. — *Syn.* Dyr, kostsam.

DYRLEGD, dyrläjd, a. 2. Hvaras lega kostar eller kostat mycket. *En d. arbetare.* [— lejd.]

DYRT, adv. 1) Till högt pris. *Köpa, sälja d.* *Han säljer sina varor alltid dyrare än andra.* (Fig.) *D. förtjena sitt bröd, med mycken möda.* *D. betala sin erfarenhet, genom motgång, olycka förvärfva den.* *Det skall han d. få betala, det skall blifva honom vedergäldt, han skall få ångra det.* — 2) Högtidligt. *D. lofva, försäkra, bedyra.*

DYSENTERI, dysanteri, f. 3. (med.) Se *Rödsot*.

DYSKRASI, dysskrasi, f. 3. (med.) Vätskornas förskämda tillstånd.

DYSPEPSI, dysspäpsi, f. 3. (med.) Dålig matsmältning.

DYSTER, a. 2. (t. *düster*) 1) Föga upplyst, skum. *Delta hus är mycket d-t.* *Kyrkans dystra, högtidliga hvalf.* *I skogens dystra djup.* *Den dystra skymningen.* *Ett d-t ljus, matt, dunkelt, som lysar dåligt.* *D. färg, mörk färg.* — *Syn.* Se *Mörk.* — 2) Säges om landskap, trakter, orter, som väcka ett obehagligt intryck, förstämna sinnet. *En d. natur, trakt.* *Ett d-t landskap.* *Ett d-t ställe.* — *Syn.* Se *Obehaglig.* — 3) (i fråga om person) a) Vid dåligt lynne, sorgsen, tyst och vemodigt stämd. *Han är vanligtvis mycket d. till lynnes.* — b) Som uttrycker, tillkännagifver en sådan sinnesstämning. *Ett d-t sinne, lynne.* *En d. karaktär, min, uppsyn.* *Ett d-t leende.* *D-t ansigte.* *Dystra idéer, tankar.* — *Syn.* Se *Bedröfvad*.

DYSTERHET, f. 3. Egenskapen att vara dystert. a) *Rummets, kyrkans, skogens d.* — b) *Traktens, naturens, ställets d.* — c) *Hans d.* *D-en i hans karaktär, lynne, af hans min, uppsyn.* — *Syn.* Se *Mörker, Obehaglighet, Bedröfvelse.*

DYSTERT, adv. På ett dystert sätt. *Blicka d.* *Hon log d.*

DYSURI, --ri, f. 3. (med.) Svårighet att låta sitt vatten.

DYTORF, m. 2. sing. Ett slags brännrotf, hvilken, nyss upptagen, liknar en fin dy eller äfja.

DÅ, adv. 1) På den tiden, i det ögonblicket, vid det tillfället, i den stunden. *D. skedde det.* *D. blef jag ond.* *D. sade jag till honom.* *D. kom han.* *Det blir d. för sent.* *Han var d. redan gammal.* *D. först ell. först d. gaf han vika.* *D. för tiden, på den tiden.* *D. och d., vid åtskilliga tillfällen, understundom, tid efter annan, skoftals, emellanåt.* — 2) Således, följaktligen. *Det är d. redan afgjordt, hör jag.* *Har jag d. gjort er något för när, eftersom ni är ond på mig? Hvar är han d.? Så gån d. Må så vara d.! Än se'n d.?* — *Syn.* Se *Således.* — 3) I det fallet, i den händelsen. *D. har det ingen fara.* *D. skall jag säga er, att . . . Skulle den olyckan inträffa, d. är han förlo-rad.* — 4) Ändtligen, omsider. *Så är han d. kommen!* — 5) Ändå, dock, likväl (vanligtvis i

missnöjd, klagande, förebrående ton). *Om han d. kunde tåga! Kan du d. icke hålla mun på dig? Fins d. i hela världen en mer oförskämd människa? — Konj. 1)* (i fråga om tid) *När jag mötte honom. d. han gick ut.* *D. han gifte sig.* *I det ögonblicket, d. han kom.* *Fordon, d. han ägde intet, var han förnöjd; nu, d. han är rik, är honom ingenting till nöjes.* *D. man ser, huru elaka människorna äro, fattar man afsky för dem.* *D. man betänker, besinnar, att . . .* — 2) Emedan. *D. du ser, att så är.* — *Syn.* Se *Emedan.* — 3) Om, så framt. *D. man går så långt i eftergifvenhet, bör man äga rätt att vänta ömhet tillbaka.* — *Syn.* Se *Om, konj.* — 4) Sedan. *D. man hunnit till en viss ålder, börjar man blifva trött vid världen.* — *Syn.* Se *Sedan.* — 5) Eburu. *Han sade sig vara rik, d. han likväl är fattig.* *Han jakade, d. deremot (värtom) hon nekade.* — *Syn.* Se *Ehuru.*

DÅD, n. 5. 1) Gerning, handling. *Ett berömvärdt, skändligt d.* *Ett d. af den nedrigaste beskaffenhet.* *Bistå någon i råd och d.* *Häraf sammansättningen öfverdåd.* — *Syn.* Se *Gerning.* — 2) Skändlig, neslig handling. *Delta d., det sista af hans grofva brott, förde honom på schavotten.* — *Syn.* Se *Bedrift, 2.*

Anm. *Dåd* är det gamla ordet *Dad*, som betydde: berömlig gerning, bedrift, och hvaraf äfven *Dater* härleda sig.

DÅDE, f. 2. (bot.) Se *Lindodra*.

DÅF, m. fl., se *Dof*, m. fl.

DÅFHJORT, DÅFHIND, se *Dofhjort, Dofhind*.

DÅFNA, se *Dufna*.

DÅGA, DÅGSE, se *Duga, Dugse*.

DÅLIG, a. 2. Egentl.: Kraftlös, vanmäktig. 1) Icke vid helsa och krafter, icke frisk, icke rask. Uttrycker lägre grad af sjukdom: illamående. *Han har varit d. ett par dagar, men är nu bättre.* *Vara d. litet emellan.* — *Syn.* Se *Sjuk.* — 2) Icke god: ej smaklig, duglig, nyttig, tjenlig; illa beskaffad. *Ett d-t äple, vin.* *D. mat, föda, middag.* *D. häst.* *D-t hus, mynt, väder, nöje, tidsfördrif, arbete.* *D. förtjenst.* *D. mage, som har klen matsmältning.* — *Syn.* *Klen, Usel, Eländig, Ömklig, Erbarmlig, Jemmerlig, Bedröflig, Slät, Skral.* — 3) (i moralisk mening) Icke god: a) ej handlande efter sedelärens föreskrifter. *En d. människas.* *D-t sällskap.* — *Syn.* *Omoralisk, Utan grundsatsar, Utan karaktär, Karaktärlös, Låg, Nedrig.* — b) Ej öfverensstämmande med sedelärens föreskrifter. *En d. handling, gerning.* *D-a bevekelsegrunder.* *D-t handlingssätt.* — *Syn.* *Omoralisk, Låg, Nedrig, Snöd, Neslig, Förkastlig, Klandervärd, Usel, Gemen, Bofaktig.*

Anm. *Dålig* är det gamla ordet *Dalegr*, vanmäktig, maktlös, egentl.: liggande i vanmakt, af *Da*, vanmakt.

DÅLIGHET, f. 3. 1) Dåligt helsotillstånd. *I denna bem. föga brukligt.* *Hans d. har nu gått öfver.* — *Syn.* Se *Sjukdom.* — 2) Dålig egenskap, dåligt skick, tillstånd (både i fysisk och moralisk mening). a) *Matens, middagens, vädrets d.* *Arbetets d.* — *Syn.* *Klenhet, Uselhet, Eländighet, Ömklighet, Bedröflighet, Erbarmlighet.* — b) *Denna människas d. är större, än någon tror.* — *Syn.* *Karakterslöshet, Låghet, Nedrighet, Immoralitet.* — c) *D-en af denna handling ligger för öppen dag.* *Motivernas d. kan*